

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

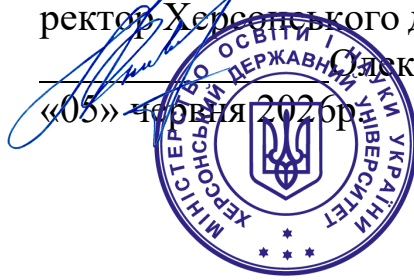
ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

ректор Херсонського державного університету

Александр СПИВАКОВСЬКИЙ

«05» червня 2026 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування зі спеціальності
для здобуття ступеня доктора філософії (PhD)
на основі повної вищої освіти (магістра)
(денна, вечірня, заочна форми навчання)

Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика,
інформація

Спеціальність: С6 Географія та регіональні студії

Освітньо-наукова програма Географія

СХВАЛЕНО на засіданні кафедри географії та екології (протокол від «15» травня 2026 р. №10а)

В.о. завідувача кафедри

Роман МОЛІКЕВИЧ

Укладач програми:

Дар'я МАЛЬЧИКОВА

голова фахової атестаційної комісії,
професорка кафедри географії
та екології, докторка
географічних наук,
професорка

ЗМІСТ

1. Загальні положення	4
2. Зміст програми	
3. Перелік питань, що виносяться на фахове вступне випробування	9
4. Список рекомендованої літератури	11
5. Критерії оцінювання знань фахового вступного випробування	15

1. Загальні положення

Програма фахового вступного випробування для здобувачів, які вступають на навчання здобуття третього освітнього рівня **доктора філософії** на основі ступеня магістр. Розроблена відповідно до вимог підготовки здобувачів освітнього рівня доктора філософії зі спеціальності С6 Географія та регіональні студії, визначених Законом України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту», Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)».

Програма фахового іспиту включає основні питання базових розділів географічної науки, як загальна фізична географія, суспільна географія, соціально-економічна географія України, регіональна економічна і соціальна географія світу тощо, що базується на компетентнісному підході до фахової географічної освіти. Включено питання теоретичних основ взаємодії природи, населення, господарства країн світу та їх регіонів. Вступні випробування повинні продемонструвати глибоке розуміння історії формування територій та кордонів, природних та соціальних передумов їх розвитку, типології країн, їх розміщення на сучасній політичній карті світу.

Організація та проведення фахових вступних випробувань відбувається у порядку визначеному у Положенні про приймальну комісію Херсонського державного університету.

Мета вступного випробування – відбір претендентів на навчання за третім освітнім рівнем доктор філософії за спеціальністю 106 Географія.

Форма вступного випробування: вступне випробування проводиться письмово за білетами.

Під час іспиту, як його складова відбувається оцінювання презентації дослідницької пропозиції – наукового повідомлення вступника, у якому обґрунтовується тематика майбутньої дисертаційної роботи.

Тривалість вступного випробування – на виконання відведено 3 години.

Результат вступного випробування оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів.

Методичні рекомендації щодо оформлення письмової відповіді на фаховому вступному випробуванні:

1. Відповідь повинна бути ґрунтовною й одночасно конкретною.
2. Обміркуйте план відповіді і дотримуйтеся його під час розкриття змісту відповіді.

3. Теоретична частина відповіді повинна мати чіткі визначення законів, закономірностей, принципів, понять, термінів відповідно до змісту питання, що розкривається.
4. Кожне теоретичне положення повинно ілюструватися прикладами.
5. Практична частина відповіді передбачає наведення схем, рисунків, планів проведення дослідів та експериментів тощо.
6. Відповідь повинна ґрунтуватися на сучасних досягненнях географічної науки.

Перепусткою на вступне випробування є аркуш результатів вступних випробувань, паспорт.

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт. На екзаменаційній роботі такого вступника член фахової атестаційної комісії вказує причину відсторонення та час. При перевірці така робота дешифрується і за неї виставляється оцінка менше мінімальної кількості балів, визначеної Приймальною комісією та Правилами прийому, для допуску до участі в конкурсі або зарахування на навчання поза конкурсом, незважаючи на обсяг і зміст написаного.

Вступники, які не з'явилися на фахове вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах і конкурсі не допускаються.

Науковий статус суспільної географії

Суспільна географія як наука про територіальну організацію суспільства та її форми. Роль суспільної географії у вирішенні теоретичних і прикладних проблем суспільства. Місце суспільної географії в оточуючому світі. Суспільна географія в системі наук: географічних, економічних, соціологічних. Структура суспільної географії. Завдання суспільної географії. Проблеми і перспективи розвитку. Розвиток суспільної географії в Україні і напрямки її наукового пошуку. Історія суспільної географії як наукова проблема. Методологічні принципи і методика суспільно-географічних досліджень

Стратегія наукового пізнання. Методологічні принципи суспільно-географічних досліджень. Класифікація методів наукових досліджень: статистичні і математичні; моделювання, систематизація і районування; картографічного аналізу і системний. Методи аналізу: дисперсний, кореляційний, регресійний, по варіаційний. Матеріальні і абстрактні моделі. Наукова систематизація, класифікація, типологія. Метод головних компонентів, факторний і кластерний аналіз. Методологія і методи регіонального аналізу. Організація наукової інформації. Геоінформаційні системи. Формування бази даних і бази знань.

Географічні аспекти народонаселення і демографії

Історія формування, динаміка чисельності і розміщення населення. Етнічна структура. Мови. Релігійна структура. Статеві-вікова структура. Соціально-економічна структура. Природний рух населення, відтворення населення. Міграції населення, їх суть і види. Міграційна політика. Механізм управління міграціями. Демографічна політика. Географія трудових ресурсів і ринку праці. Відтворення робочої сили і його фази. Ресурси праці і джерела їх формування. Формування структури зайнятості.

Розселення населення і його територіальна організація. Суть системи розселення. Фактори і закономірності формування розселення населення. Типи поселень. Міста, їх суть, особливості. Функціональна структура міст. Розвиток опорного каркасу розселення. Урбанізація населення світу, урбанізованість території. Регіональні типи урбанізації. Соціально-географічні і просторові аспекти урбанізації. Форми сільського розселення: компактна і дисперсна. Глобальні проблеми народонаселення і соціально-економічний розвиток сучасного світу.

Структура господарства і тенденції розвитку територіально-виробничої структури світового господарства

Просторовий аспект суспільного відтворення. Закономірності розвитку всіх елементів продуктивних сил і соціальної інфраструктури в територіальному розрізі. Аналіз структури господарства. Аналіз спеціалізації господарства. Соціальна орієнтованість економіки. Типи економічного розвитку. Тенденції розвитку територіально-виробничої структури світового господарства. Процеси світового і регіонального розвитку. Тенденції розміщення виробництва. Вплив НТП на територіальну структуру господарства. Географічні зрушення в територіальній структурі господарства. Диверсифікація виробництва. Економічні системи. Основні показники національної економіки та рівнів економічного розвитку країн.

Основи політичної географії

Політико-географічні фактори в розвитку і розміщенні виробництва і формуванні територіальної структури і організації господарства. Територіальна розстановка політичних сил в країнах. Політична географія на макрорівні і рівні крупних регіонів. Територіально-політична організація і орієнтація суспільства, розстановка політичних сил.

Наукові засади територіального поділу праці та суспільно-географічне районування

Суть територіального поділу праці (ТПП). Значення ТПП в розвитку і розміщенні світового господарства, раціональному використанні природних, матеріальних, трудових та інших ресурсів. Фактори і умови ТПП. Система ТПП. Транспорт і ТПП. ТПП і навколишнє середовище. Принципи ТПП. Теорії ТПП: теорія абсолютних переваг, теорія відносних переваг. Форми ТПП – міжрайонний поділ праці і міжнародний поділ праці. ТПП і економіко-географічні райони. Еволюція поняття «район» і розвиток теорії районування. Функції економічного районування. Принципи соціально-економічного районування. Районоутворюючі фактори. Методичні підходи до розробки схеми економічних районів. Види соціально-економічного районування.

Галузеві і комплексні райони. Райони розвитку. Райони-полюси росту. Райони-осі розвитку і росту. Депресивні райони. Економічно недостатньо розвинуті райони. Райони із другою хвилею економічного розвитку.

Основи територіальної організації суспільства

Сутність територіальної організації суспільства і регіональної системи господарювання. Територіальна структура народного господарства. Види і форми територіальної організації суспільства. Територіальні системи, комплекси і спільності. Інтегральні територіальні комплекси. Адміністративно-територіальний устрій. Міста, селища і сільські поселення. Регіональні ринкові структури: вільні економічні зони,

єврорегіони, технополіси, технопарки, світові міста тощо. Управління територіальною організацією суспільства.

3. Перелік питань, що виносяться на фахове вступне випробування

1. Розкрийте науковий статус суспільної географії як окремої галузі знань.
2. Охарактеризуйте суспільну географію як науку про територіальну організацію суспільства.
3. Визначте місце суспільної географії в системі географічних, економічних та соціологічних наук.
4. Проаналізуйте структуру суспільної географії та її внутрішні підрозділи.
5. Які основні завдання суспільної географії у сучасному науковому дискурсі?
6. Оцініть проблеми та перспективи розвитку суспільної географії в Україні.
7. Історія суспільної географії як наукова проблема: ключові етапи та концепції.
8. Охарактеризуйте методологічні принципи суспільно-географічних досліджень.
9. Класифікація методів наукових досліджень у суспільній географії: статистичні, математичні, картографічні, системні.
10. Поясніть сутність дисперсного, кореляційного та регресійного аналізів у географії.
11. Розкрийте значення матеріальних та абстрактних моделей у суспільно-географічних дослідженнях.
12. Метод головних компонентів, факторний та кластерний аналіз: можливості застосування.
13. Методологія та методи регіонального аналізу: сучасні підходи.
14. Геоінформаційні системи як інструмент організації наукової інформації.
15. Історія формування та динаміка чисельності населення світу.
16. Етнічна, мовна та релігійна структура населення як об'єкт суспільної географії.
17. Статеві-вікова та соціально-економічна структура населення: географічні аспекти.
18. Природний рух населення та його просторові закономірності.
19. Міграції населення: сутність, види та механізми управління.
20. Демографічна політика та її географічні виміри.
21. Географія трудових ресурсів і ринку праці: фактори формування.
22. Суть системи розселення населення та її територіальна організація.
23. Типи поселень та їх функціональна структура.

24. Урбанізація як глобальний процес: регіональні типи та соціально-географічні аспекти.
25. Форми сільського розселення: компактна та дисперсна.
26. Глобальні проблеми народонаселення та їхній вплив на соціально-економічний розвиток світу.
27. Просторовий аспект суспільного відтворення: закономірності розвитку продуктивних сил.
28. Тенденції розвитку територіально-виробничої структури світового господарства.
29. Вплив науково-технічного прогресу на територіальну структуру господарства.
30. Теорії територіального поділу праці та їхнє значення для суспільно-географічного районування.

4. Рекомендована література

1. Барановський М.О. Наукові засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України. – Ніжин, 2009. – 396 с.
2. Бейдик О.О. Рекреаційні ресурси України: Навч. посібник. – К.: Альтерпрес, 2009. – 400 с.
3. Волошин І. І. Загальне землезнавство: навчальний посібник. – Ніжин: Видавництво НДПУ ім. М. Гоголя. – 2002. – 294 с.
4. Волошин І. І. Загальне землезнавство: навчальний посібник. – Ніжин: Видавництво НДПУ ім. М. Гоголя. – 2002. – 294 с.
5. Географія світового господарства з основами економіки: Навч. посібник / За ред. Я.Б. Олійника, І.Г. Смирнова. – К.: Знання, 2014. – 637 с.
6. Геоінформаційне картографування в Україні: концептуальні основи і напрями розвитку: проект "Наукова книга" / Л. Г. Руденко та ін.; ред. Л. Г. Руденко; НАН України. Ін-т географії. - К. : Наук. думка, 2011. - 104 с.
7. Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної і соціальної географії. – К.: Либідь, 1996. – 320 с.
8. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір. Моногр. у 2-х томах. – К.: ВПЦ „Київ. ун-т”, 2005. – Т.1. – 431 с., Т.2. – 503 с.
9. Гукалова І. В., Мальчикова Д. С. Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч. посіб. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 268 с.
10. Гукалова І.В. Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч. посіб. / І.В. Гукалова, Д.С. Мальчикова. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 268 с.
11. Гукалова І.В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація: Монографія. – К., 2009. – 346 с.
12. Денисенко О.О. Процеси метрополізації: світогосподарський аспект: Монографія. – К, 2012. – 193 с.
13. Денисик Г.І. Антропогенні ландшафти Правобережної України. – Вінниця: ПП «Тезис», 1998. – 292 с.
14. Джаман В.О. Регіональні системи розселення : демогеографічні аспекти: Монографія. – Чернівці: Рута, 2003. – 392 с.
15. Дністрянський М.С. Етногеографія України: Навч. посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 232 с.
16. Дністрянський М.С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики: Монографія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 490 с.
17. Домаранський А.О. Ландшафтне різноманіття: сутність, значення, метризація, збереження. – Кіровоград, 2006. – 146 с.
18. Дорошенко В.І. Географія внутрішньої торгівлі: Навч. посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2005. – 102 с.
19. Дорошенко В.І., Діденко К.Д. Географія транспорту: Навч. посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. – 183 с.
20. Доценко А.І. Територіальна організація розселення (теорія та практика). – К.: Фенікс, 2010. – 536 с.
21. Дронова О.Л. Геоурбаністика: Навч. посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – 419 с.
22. Економічна і соціальна географія світу: Навч. посібник / За ред. С.П. Кузика. – Львів: Світ, 2002. – 672 с.

23. Запотоцький С.П. Регіональна конкурентоспроможність: Суспільно-географічні засади формування: Монографія. – К.: Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. – 424 с.
24. Заставецька Л.Б. Системи розселення і геопросторові проблеми вдосконалення адміністративно-територіального устрою України: Монографія. – Т. : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – 331 с.
25. Изменения городского пространства в Украине / Под ред. Л.Г. Руденко. – К.: Реферат, 2013. – 160 с.
26. Інноваційно-інвестиційна і технологічна безпека трансформації регіональних економічних систем. / За ред. М.А. Хвесика. – К.: Наукова думка, 2013. – 487с.
27. Ішук С.І. Територіально-виробничі комплекси і економічне районування (методологія, теорія). – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1996. – 244 с.
28. Куйбіда В.С., Білоконь Ю.М. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід. – К.: Логос, 2009. – 108 с.
29. Ландшафтне планування в Україні / Л.Г. Руденко, Є.О. Маруняк, О.Г. Голубцов та ін.; за ред. Л.Г. Руденка. – К.: Реферат, 2014. – 144 с.
30. Лісовський С.А. Суспільство і природа: баланс інтересів на теренах України / Інститут географії НАН України. – К., 2009. – 300 с.
31. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти): Навч. посібник. – К.: Альтерпрес, 2006. – 436 с.
32. Мальчикова Д.С. Дистанційне зондування Землі. Курс лекцій / Д.С. Мальчикова. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2011. – 68 с.
33. Мальчикова Д.С. Теоретико-методологічні і методичні засади геопланування сільської місцевості на регіональному рівні: Монографія. – Херсон: Грінь Д.С., 2014. – 362 с.
34. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник – 3-ге вид. – К.: Знання, 2006. – 511 с.
35. Маруняк Є.О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України. – К.: Реферат, 2007. – 224 с.
36. Мезенцев К.В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку: Монографія. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2005. – 253 с.
37. Мезенцев К.В., Мезенцева Н.І., Мостова І.О., Сайчук В.С. Географія праці: сучасні концепти та ринки праці регіонів: Навч. посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – 190 с.
38. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільнопросторова нерівність та поляризація: Монографія. – К.: Прінт сервіс, 2014. – 132 с.
39. Мезенцева Н.І., Кривець О.О. Гендер і географія в Україні: Монографія. – К.: Ніка-Центр, 2013. – 194 с.
40. Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. Науково-дослідницький практикум з суспільної географії: Навч.-метод. видання. – К.: ДП «Прінт Сервіс», 2014. – 47 с.
41. Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. Суспільно-географічне районування України: Навч.-метод. посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2000. – 228 с.
42. Національний Атлас України / гол. ред. Л. Г. Руденко. - К. : ДНВП "Картографія", 2007. - 440 с.
43. Немець К.А., Немець Л.М. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі: Монографія. – Харків: ХНУ, 2013. – 225 с.
44. Олійник Я.Б., Запотоцький С.П., Кононенко О.Ю., Мельничук А.Л., Пасько

- В.Ф. Регіональна економіка: Навчальний посібник / За ред. Я.Б. Олійника. – К.: КНТ, 2007. – 444 с.
45. Олійник Я.Б., Пересекін В.М., Запотоцький С.П. Управління використанням природних ресурсів: Навч.-метод. посібник. – К.: ВГЛ «Обрії», 2008. – 284 с.
 46. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до соціальної географії: Навч. посіб. – К.: “Знання”, 2000. – 204 с.
 47. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Економічна та соціальна географія: сучасний стан і перспективи розвитку. – К.: ВГЛ «Обрії», 2009. – 63 с.
 48. Олійник Я.Б., Шевчук С.М. Методологічні основи розвитку суспільної географії в Україні у ХХ столітті: Навч. посібник. – К.: ВГЛ «Обрії», 2011. – 168 с.
 49. Пащенко В.М. Методологія і методи наукових досліджень: навчальний посібник. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2009. – 212 с.
 50. Пилипенко І. О. Суспільно-географічна периферія: концепція, параметризація і делімітація: Монографія. – Херсон, 2015. – 264 с.
 51. Пилипенко І. О., Мальчикова Д. С. Методи та методики суспільно-географічних досліджень: Навч. посібник. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2009. – 156 с.
 52. Пилипенко І.О., Мальчикова Д.С. Методи та методики суспільно- географічних досліджень: Навчальний посібник. - Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2009. - 156 с.
 53. Підгрушний Г.П. Промисловість і регіональний розвиток України: Монографія. – К.: Інститут географії НАН України, 2009. – 300 с.
 54. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
 55. Пістун М.Д., Гуцал В.О., Провотар Н.І. Географія агропромислових комплексів: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1997. – 200 с.
 56. Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. Регіональна політика України: суспільно-географічний аспект: Монографія. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2004. – 130 с.
 57. Пістун М.Д., Мельничук А.Л. Сучасні проблеми регіонального розвитку: Навч. посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. – 286 с.
 58. Регіональна економіка: Теорія. Методи. Практика: Підручник. – К.: Знання, 2013. – 447 с.
 59. Ровенчак І.І. Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження: Монографія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 240 с.
 60. Руденко В.П., Руденко С.В. Оцінка природно-ресурсного потенціалу України як основа менеджменту природоохоронної діяльності: Монографія. – Чернівці : ЧНУ, 2014. – 248 с.
 61. Свідзінська Д. В. Методи геоекологічних досліджень: геоінформаційний практикум на основі відкритої ГІС SAGA: навчальний посібник. – К.: Логос, 2014. – 402 с.
 62. Смаль В.В. Регіональна економічна і соціальна географія. Північна та Латинська Америка: Навч. посібник. – Ніжин, 2014. – 168 с.
 63. Смаль В.В. Трансформація господарства постіндустріальних країн: наукові засади суспільно-географічного дослідження. – К.: Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка, 2011. – 370 с.
 64. Смаль І.В. Економічна і соціальна географія України: Навч. посібник. – Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя,

2009. – 287 с.
65. Смаль І.В., Харченко О.М. Соціально-економічна географія світу. Регіони і країни: Європа: Навч. посібник. – Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2013. – 499 с.
 66. Соціальна географія: підручник/ Людмила Миколаївна Немець, Костянтин Володимирович Мезенцев, Наталія Володимирівна Гусева, Наталія Іванівна Мезенцева, Анатолій Леонідович Мельничук ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; за ред. Людмила Миколаївна Немець, Костянтин Володимирович Мезенцев. – Київ : Фенікс, 2019. – 302 с
 67. Територіальна структура господарства і розселення населення в Україні / За ред. В.П. Нагірної – К.: Акад. праці і соц. Відносин Федер. проф. спілок України, 2010. – 280 с.
 68. Топчієв О. Г. Методологічні засади географії: підручник / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко, В. В. Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 366 с.
 69. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С. Пилипенко І. О., Яворська В. В.. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля. Навчальний посібник. – Херсон: «Гельветика», 2018. – 348 с.
 70. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С. Планування території: Навч. посібник. – Херсон: Грінь Д.С., 2014. – 268 с.
 71. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С., Яворська В. В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики: Навч. посібник. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 372 с.
 72. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.
 73. Топчієв О.Г. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навч. посіб. / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, В. В. Яворська. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 372 с.
 74. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навч. посібник. - Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
 75. Україна: основні тенденції взаємодії суспільства і природи у ХХ ст. (географічний аспект) / За ред. Л.Г. Руденка. – К.: Академперіодика, 2005. – 308 с.
 76. Шаблій О. І. Основи суспільної географії: Підручник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 296 с.
 77. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії: Монографія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 744 с.
 78. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П., Муніч Н.В. Геоєкологія: теоретичні та практичні аспекти. – К.: Альтерпрес, 2014. – 468 с.
 79. Яворська В.В. Регіональні геодемографічні процеси в Україні: Монографія. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. – 384 с.
 80. Яценко Б.П. Політична географія: Навч. посібник. – К.: Ін-тут сходознавства НАНУ, 2005. – 134 с.
 81. Яценко Б.П., Бабарицька В.К. Країнознавство: основи теорії. Навч. посібник. – К.6 Либідь, 2009. – 312 с.

При підготовці до вступного іспиту доцільно також ознайомитися із публікаціями фахових географічних періодичних видань.

5. Критерії оцінювання фахового вступного випробування

200- бальна система	Характеристики критеріїв оцінювання знань
200	Здобувач має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи географічну, економічну та екологічну термінологію. Має чіткі адекватні наукові уявлення про географічні закономірності, вільно володіє понятійним апаратом, вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у всіх видах географічних завдань. Опанував методологією географічних досліджень, вміє грамотно інтерпретувати їхні результати. Вміє самостійно провести базові методики. Володіє і вільно орієнтується в методах просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції.
198	Здобувач має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу. Має чіткі адекватні наукові уявлення про географічні закономірності, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні розділи навчальної дисципліни, її мету та завдання. Опанував методологію географічних досліджень, вміє грамотно інтерпретувати їхні результати. Вміє самостійно провести та інтерпретувати 90% базових методик. Володіє методами просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції.
195	Здобувач має глибокі і системні знання з усього теоретичного курсу, може сформулювати дефініції, використовуючи географічну термінологію. Має наукові уявлення про географічні закономірності, вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у всіх видах географічних завдань. Опанував методологію географічних досліджень, вміє грамотно інтерпретувати їхні результати. Вміє самостійно провести основні базові методики. Володіє і вільно орієнтується в методах просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Обсяг знань географічної номенклатури перевищує програму дисциплін. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції.
192	Здобувач має глибокі і системні знання з усього теоретичного курсу. Має чіткі адекватні наукові уявлення про географічні закономірності, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні розділи навчальної дисципліни, її мету та завдання. Опанував методологію географічних досліджень, вміє інтерпретувати їхні результати. Вміє самостійно провести та інтерпретувати до 70% базових методик. Володіє основними навичками самостійної науково-дослідної роботи. За допомогою керівника вміє застосовувати методи просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції.
190	Здобувач має системні знання з усього теоретичного курсу. Має чіткі адекватні наукові уявлення про географічні закономірності, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми навчальної дисципліни, її мету та завдання. Опанував методологією основних географічних досліджень, вміє інтерпретувати їхні результати. Вміє самостійно провести деякі базові методики. Володіє методами просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції.

188	Здобувач має ґрунтовні знання з усього теоретичного курсу, але може допустити неточності в формулюванні понять чи при інтерпретації результатів досліджень. Вміє застосовувати набуті знання на алгоритмічному рівні, продуктивний рівень виявляється епізодично. Недостатньо володіє методами просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Володіє окремими навичками науково-дослідної роботи. За допомогою керівника може застосовувати окремі методики географічних досліджень. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції.
186	Здобувач має міцні ґрунтовні знання з усього теоретичного курсу, але може допустити незначні неточності в формулюванні понять чи при інтерпретації результатів досліджень. Вміє застосовувати набуті знання на алгоритмічному рівні, продуктивний рівень виявляється епізодично. Недостатньо володіє вміннями доводити, пояснювати механізми географічних процесів. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції.
184	Здобувач знає програмний матеріал повністю, має практичні навички проведення основних досліджень, але не вміє самостійно мислити, не може вийти за межі певної теми. Рівень самостійності мислення недостатній: під час виконання роботи вимагає інструкцій. Володіє окремими навичками науково-дослідної роботи. Не може самостійно спланувати та провести базовий науковий експеримент, не може інтерпретувати отримані дані. Не повною мірою володіє вміннями доводити, пояснювати механізми географічних процесів. Професійна компетентність має обмеження у виконанні завдань творчого характеру.
182	Здобувач має ґрунтовні знання з усього теоретичного курсу, але може допустити неточності в формулюванні понять чи при інтерпретації результатів досліджень. Вміє застосовувати набуті знання на алгоритмічному рівні, продуктивний рівень виявляється епізодично. Погано володіє вміннями доводити, пояснювати механізми географічних процесів. Професійна компетентність має обмеження у виконанні завдань творчого характеру.
178	Здобувач знає програмний матеріал повністю, має практичні навички проведення основних досліджень, але не вміє самостійно мислити, не може вийти за межі певної теми. При незначному супроводі викладача може характеризувати взаємозв'язки та взаємозалежності в системі „природа – населення - господарство”. Рівень самостійності мислення недостатній: під час виконання роботи вимагає інструкцій. Професійна компетентність має обмеження у виконанні завдань творчого характеру.
176	Здобувач знає програмний матеріал повністю, має практичні навички проведення основних досліджень в межах лише певної теми. При безпосередньому керівництві викладача може характеризувати географічні взаємозв'язки та взаємозалежності. Рівень самостійності мислення нижче середнього: під час виконання роботи вимагає інструкцій і контролю. Професійна компетентність має обмеження у виконанні завдань творчого характеру.
174	Здобувач знає програмний матеріал повністю, має практичні навички проведення основних досліджень, не може вийти за межі певної теми. При безпосередньому керівництві викладача може характеризувати взаємозв'язки та взаємозалежності в системі „природа – населення - господарство”. Рівень самостійності мислення низький: під час виконання роботи вимагає інструкцій і посиленого контролю. Професійна компетентність має обмеження у виконанні завдань творчого характеру.

171	Здобувач знає основні теми курсу, має уявлення про основні закономірності географічних процесів, але його знання мають загальний характер. Не вміє пояснювати основні закономірності. Пояснення основних географічних процесів відбувається на емпіричному рівні. Навички науково-
	дослідної роботи майже не розвинуті. Професійні вміння мають епізодичний характер, що свідчить про низький рівень сформованості професійної компетентності.
169	Здобувач знає основні теми курсу, має уявлення про основні закономірності географічних процесів, але його знання мають загальний характер. Не вміє встановлювати основні закономірності. Пояснення основних географічних процесів відбувається на емпіричному рівні. Професійні вміння мають розрізнений характер, що свідчить про низький рівень сформованості професійної компетентності.
166	Здобувач знає основні теми, має уявлення про основні закономірності географічних процесів, але його знання мають загальний характер. Не вміє встановлювати основні закономірності. Пояснення основних географічних процесів відбувається на емпіричному рівні. Не вміє встановлювати логічну послідовність подій, допускає помилки у визначенні основних понять. Професійні вміння мають розрізнений характер, що свідчить про низький рівень сформованості професійної компетентності.
164	Здобувач знає основні теми, має уявлення про основні закономірності географічних процесів, але його знання мають загальний характер. Не вміє встановлювати основні закономірності. Пояснення основних географічних процесів відбувається на емпіричному рівні. Не вміє встановлювати логічну послідовність подій, допускає помилки у визначенні основних понять. Професійні вміння мають розрізнений характер, що свідчить про низький рівень сформованості професійної компетентності.
162	Здобувач знає основні теми курсу, але його знання мають загальний характер. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Професійні вміння мають розрізнений характер, що свідчить про низький рівень сформованості професійної компетентності.
160	Здобувач знає основні теми курсу, але його знання мають загальний характер. Пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Професійні вміння мають розрізнений характер, що свідчить про низький рівень сформованості професійної компетентності.
135-159	Здобувач має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання. З великими труднощами орієнтується в географічній карті.
100-134	Здобувач має початкові знання з курсу.
0-99	Здобувач повністю не знає програмного матеріалу.